

**Шевченко А. М.**

*Студентка 4-го курсу факультету соціології та права  
НТУУ «КПІ»*

*Науковий керівник:  
Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н, професор, факультет соціології та права  
НТУУ «КПІ».*

### **Вбивства на замовлення: особливості їх розслідування**

Конституцією України, а саме статтею 27 визначено, що „Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини”. [1] Вбивство – це найтяжчий злочин проти життя людини; а в сучасних умовах доволі поширеним стало вбивство на замовлення, яке ускладнює процес розкриття злочину, адже особа, яка його вчиняє немає мотиву, контактів та будь-яких стосунків з жертвою, проте має достатній злочинний досвід.

Як було зазначено, Конституція України поклала на державу обов'язок захищати життя людини, боротися з злочинністю. Відповідальність за вчинення вбивства, у тому числі, на замовлення, передбачена ч. 2 ст. 115 Кримінального кодексу України.

Пленум Верховного Суду України визначає, що під умисним вбивством на замовлення розуміють умисне позбавлення життя потерпілого, здійснене особою (виконавцем) за дорученням іншої особи (замовника). [2]

Необхідно зазначити, що вбивства на замовлення, або так звані «знищення» були відомими ще за часів Стародавнього Сходу. Пізніше вбивство на замовлення почало розглядатись як спеціальність, яка вперше з'явилась на Сицилії. Сицилійська мафія проіснувала більше 150 років, залишаючись найвпливовішою з усіх злочинних організацій.

Вважається, що вбивство на замовлення можна розглядати як договірні відносини, які також мають предмет угоди (смерть), сторін (замовник та виконавець вбивства) та зміст (обов'язок виконавця виконати замовлення та замовник, який надає обумовлені матеріальні чи нематеріальні блага).

Визначений злочин має свої особливості, специфічні способи їх вчинення та приховання, ознаки, специфіку вибору жертви, мотиви вчинення тощо. Побудові методики таких злочинів сприяє розроблення їх криміналістичної характеристики.

Одним з її елементів є спосіб вчинення вбивства на замовлення, який характеризується відкритим та зухвалим нападом на потерпілого. Небезпека, під час вчинення таких злочинів, може створюватись як для потерпілого (у разі снайперського пострілу), так і для оточуючих, якщо такий злочин здійснюється у багатолюдному місці з використанням вогнепальної зброї, вибухівки, виникненням перестрілки, тощо. Що ж стосується приховання, то зазвичай труп залишається на місці вчинення злочину; зброя також може бути залишена, якщо необхідно швидко покинути місце події.

Потерпілими від таких злочинних дій найчастіше стають: впливові особи; посадові особи органів влади та управління; керівники та директори різноманітних підприємств та організацій; працівники правоохоронних органів; так звані «кримінальні авторитети», учасники злочинних організацій.

Мотиви вчинення таких злочинів можуть бути різними, потерпілий може постраждати і за певні виконані дії і за можливі майбутні. Наприклад, усунення суперника, свідка, помста, ревності, залякування потенційного конкурента, тощо.

Враховуючи особливий характер визначеного злочину науковці-криміналісти, розробляють методичні рекомендації щодо їх розслідування, в цілому, а також тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та їх криміналістичних комплексів (тактичних операцій). Особливу увагу науковці приділяють організації діяльності на початковому етапі розслідування, оскільки від цього, в багатьох випадках, залежить розкриття злочину. Першочерговими слідчими (розшуковими) діями, якими

рекомендується починати розслідування є наступні: огляд місця, де вчинено вбивство на замовлення, огляд трупа, предметів, що виявлені на місці злочину. Одночасно виявляють осіб, які можуть бути допитані як свідки і отримують від них необхідну інформацію. Після цього труп пред'являють до впізнання та проводять судові експертизи.

Огляд місця події має дуже важливе значення для розслідування злочину, адже фактично отримують первісну інформацію про злочин, оскільки попередніх зв'язків між жертвою та злочинцем немає. Місцем вчинення вбивства на замовлення найчастіше є місце проживання потерпілого. Наведемо приклад із практики. Згідно з розробленим планом виконавець вбивства А. зателефонував потерпілому на домашній телефон. Місце, де знаходився телефон, було добре видно виконавцю з місця пострілу. Після того як жертва підняла слухавку, вбивця виконав своє завдання.

Особливе місце посідає встановлення меж огляду для виявлення слідів злочину, адже постріл може бути вчинений з далекої відстані. Також увага слідчих повинна спрямовуватись і на відшукування зброї, як було вище зазначено автором. Вона може бути залишена на місці вчинення такого злочину і містити на собі відбитки пальців, сліди крові та інші сліди, які вказуватимуть на зв'язок з конкретною особою. Для того, щоб виявити стріляні гільзи використовують дані про спрямованість, кут і дистанцію викидання їх зі зброї. При цьому враховують модель зброї, з якої був зроблений постріл та найбільше ймовірне місце перебування стрільця.

Необхідно зазначити, що засобом вбивства може виступати не лише вогнепальна зброя, а й різноманітні вибухові пристрої. В такому випадку для огляду місця події можуть бути залучені спеціалісти-вибухотехніки, які надають допомогу у виявленні залишків вибухівки, слідів на ній, тощо.

Що ж стосується огляду трупа, то обов'язково досліджується: в якій позі він перебуває, зовнішній стан, одяг, ушкодження, тощо. Процес знаходження свідків та їх допит має деякі складнощі, адже такі особи бояться стати викритими злочинцями та наразитись на небезпеку.

Отже, на сьогоднішній день, у зв'язку з економічною нестабільністю в Україні, поширенням корупції і проникненням злочинців до різних сфер суспільного життя і бізнесу виникають проблеми і суперечності, які все частіше вирішуються за допомогою насильства, ліквідацією конкурента. І вбивства на замовлення, нажаль, відбуваються доволі часто, тож з цим негативним явищем необхідно активно боротись і на законодавчому рівні, і на науковому, а питання визначеної сфери повинні підніматись частіше та піддаватись детальному аналізу.

*Список використаних джерел:*

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – Офіц. вид. – К. : Преса України, 1996. – 80 с.
2. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 лютого 2003р. №2 «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я громадян».